

Lørdag aften
Aftenposten
5. 11. 66

Norges regjering innfører dødsstraff for lands forræderi

FRA KRIG TIL FRED

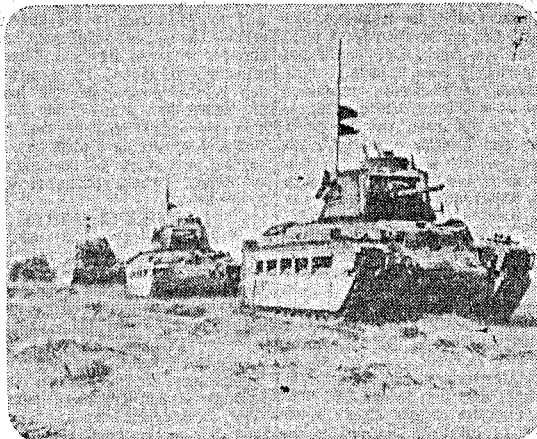
nr. 115

103031

Britisk motangrep mot tysk-italienske styrker i Nord-Afrika i oktober 1941

Med sine veldige ørkenstrekninger var Nord-Afrika under hele krigen en kampplass for seg selv — både med hensyn til bruken av tropper og materiell og når det gjaldt taktikk. Det ble der skapt en helt ny krigsstrategi, som ikke var kjent fra noen annen arena. Den klassiske krigskunst, slik den var utviklet bl. a. av fremragende tyske generaler, var der lite rom for i ørkenen. Kampen her vil bli husket som et oppgjør mellom to ytterst talentfulle felt herrer, — Rommel og Montgomery.

Siden april 1941 hadde det hersket ro på den nord-afrikanske front. Feltmarskalk

Britiske tanks under fremrykning i den nord-afrikanske ørken.

for forbrytelser mot statens selvstendighet og sikkerhet, og mot Norges statsforfatning og statsoverhode. Fengsel på livstid hadde tidligere vært strengeste straff i Norge. Nu skulle dødsstraff også kunne idømmes og fullbyrdes etter krigens opphør.

Forordningen hadde ikke minst en tilsiktet preventiv virkning. Nazistiske landsforrædere måtte kalkulere med muligheten for alliert seier. Nu kjente de også prisen for sin virksomhet.

Bekymring i NS

Det hersket fortsatt krigstilstand mellom Norge og Tyskland. Dette forhold ble høsten 1941 også åpent innrømmet av ledende norske nazister, bl. a. av «sosialminister» Meidell i en radiotale fra Oslo i september 1941. Nasjonal Samling, som nettopp på denne tid ble klar over deres posisjon som et underbruk under okkupasjonsmakten utpekte dem til landsforrædere i det norske folks øyne.

To brødre som begge gjorde en bemerkelsesverdig innsats i de alliertes kamp i Middelhavet og Nord-Afrika. Til venstre admiral, Sir Andrew Cunningham — sjef for den britiske Middelhavsflåte — sammen med broren, general, Sir Alan Cunningham, som var en av lederne av felttoget i Nord-Afrika.

Erwin Rommels overraskende fremstøt fra Aghella til den egyptiske grense hadde sjokkert den britiske overkommando og fått tyskerne til å jubile. Men jublen manglet ny næring. For ennå var Rommel ikke parat til å bryte inn i Egypt. Mens han ventet på de nødvendige forsterkninger fra Italia og Tyskland, benyttet britene tiden til å omgruppere styrkene, med et motangrep som mål.

Ved Egypts grense

Midt i november var tiden inne. En ny britisk hær — den senere så berømte 8. armé, var oppmarsjert ved den egyptiske

grense. Natten mellom 17. og 18. oktober gikk den under ledelse av general, Sir Alan Cunningham, til angrep mot tyskerne og italienerne. Britene hadde lykken med seg, og tyskerne ble drevet mange hundre kilometer tilbake. Etter et par måneders forløp var de tilbake ved sitt utgangspunkt — Aghella i Libya. Den befestede kystbyen Tobruk, som engelskmennene hadde erobret fra italienerne ett år tidligere og som var blitt beleiret av aksemaktene siden vårvintern, var på ny befridd. Det så ut for Storbritannia som om seieren endelig var i sikte.

Men bak kulisserne hersket usikkerheten. Midt under et slag måtte øverstkommanderende i Midt-Østen, general Claude Auchinleck, avskjedige Cunningham. Denne var begynt å tenke mer i defensive enn i offensive baner. Han ble avløst av general Sir Neil Ritchie. Men det gikk ikke lenge før både Ritchie og Auchinleck selv ble skiftet ut mot to menn som skulle føre ørkenkrigen til sin seierrike avslutning — Bernard Montgomery og Harold Alexander.

Henrettelser

De siste måneder av 1941 var kanskje den tyngste tid det norske folk gjennomlevet under okkupasjonen. Unntagelsestilstanden i september ble fulgt av en økende terrorvirksomhet. Store deler av den militære motstandsbevegelse ble rullet opp og tildels fullstendig lammet. Mange av de fremste ledere måtte i all hast komme seg ut fra landet. I november ble tretten motstandsfolk henrettet av tyskerne, i desember ytterligere fjorten. I øst rullet den tyske offensiv frem mot Moskva, og intet vendepunkt var ennå i sikte.

Dødsstraff

Men allerede nu ble det truffet disposisjoner med henblikk på situasjonen den dag seieren var vunnet. Den 3. oktober la regjeringen i London frem utkastet til en provisorisk anordning om dødsstraff

General Bernhard Montgomery — senere feltmarskalk Lord Montgomery of Alamein — i Nord-Afrikas ørken i november 1941. I hatten har han merker for de forskjellige avdelinger han kommanderte.

Copyright: Dagbladenes Pressetjeneste, København. (Teksten om forholdene i Norge ved cand. mag. Kjell Hanssen.)